

Een bijzonder geval uit de doodsoorzaken van 1942: René Paul Wirix

Door Roxali Bijmoer

01-02-2024

Sinds vorig jaar wordt gewerkt aan de Amsterdamse verklaringen van overlijden uit 1940-1945. De formulieren zijn feitelijk: steeds een deel A met persoonsgegevens en plaats van overlijden, gevolgd door een blauw formulier, deel B, met daarop de doodsoorzaak opgeschreven door een Amsterdamse arts. Hier en daar krijg je een glimp van het leven van de overledene: iemand die drie keer hertrouwd is, een vermeld beroep, of een verklaring van de commissaris van politie die een ongeval beschrijft. Hoewel de verklaringen heel feitelijk blijven, sijpelt de oorlog ook in deze registraties naarmate de tijd verstrijkt steeds meer door. Na de inval van de Duitsers is er een eerste golf suïcides onder vooral joodse inwoners, in 1942 kom ik bepaalde infectieziekten veel vaker tegen, vooral onder kinderen. Er komen in 1942 straatnamen voor die ik niet ken: de bezetter heeft bepaald dat straatnamen vernoemd naar joden verboden zijn, dus heet de Sarphatistraat bijvoorbeeld ineens Muiderschans. De formulieren in dit archiefdeel zijn gemarkeerd met een grote 'J' in het geval een persoon en de familie als joods gecategoriseerd dienen te worden. Indien een persoon getrouwd is met iemand die als Arisch wordt beschouwd, wordt dit voor de duidelijkheid ook vermeld. Het staat er koud en kil. Het invoeren blijft in wezen hetzelfde: een wit formulier, gevolgd door een blauw formulier. Op het blauwe formulier is het soms even puzzelen. De Amsterdamse artsen hebben met recht een doktershandschrift.

Dan stuit ik op de verklaring over René Paul Wirix. Hij is bijna een jaar daarvoor al overleden, het precieze adres van overlijden is onbekend, er is wat gekrast in zijn persoonsgegevens, maar dat komt vaker voor. Ik vul alle benodigde gegevens in het spreadsheet in. Als ik doorklik naar het volgende blad verschijnt daar niet het blauwe formulier dat ik verwacht, maar een officieel briefje met daarop een stempel van een adelaar. Dit heb ik niet eerder gezien, wat is dit? Het briefje is opgesteld in het Duits. De officiële brief komt van de veldrechtbank van de bezetter. Er wordt medegedeeld dat René Paul Wirix op 16 december 1941 om 23:00 in Amsterdam is overleden. Er wordt door de bezetter aan de burgerlijke stand van Amsterdam verzocht om dit overlijden, indien deze nog niet bekend was, te administreren. Ik klik terug naar het eerste formulier: wie was deze René Wirix? Een korte zoektocht wijst uit dat hij bij de Nederlandse Seintoestellen Fabriek werkte in Hilversum. Medewerkers van deze fabriek zaten in het verzet en produceerden apparatuur voor de illegaliteit. Op 16 december 1941 was er een inval in deze fabriek, waarbij Wirix bij zijn vluchtpoging neergeschoten zou zijn, andere bronnen vermelden dat hij bij een kort bezoek aan zijn huis in Hilversum is neergeschoten. Als overlijdensplaats werd Hilversum genoemd. Maar: ik had een verklaring voor mijn neus waar heel duidelijk werd vermeld dat hij in Amsterdam overleden was. Hoe zat dat nu precies? Er werd geen precieze plek of oorzaak van overlijden genoemd in de brief van de veldrechtbank. Na wat speuren kwam ik de mededeling tegen dat René Wirix zou zijn overgebracht naar het Wilhelminagasthuis in Amsterdam en daar zijn overleden, maar kon daar geen bron bij vinden. Ik ben nagegaan bij de instanties die alle bronnen bijhouden over oorlogsslachtoffers of bekend was dat dit document er was, maar dat was niet zo. Zo wordt er steeds een beetje meer bekend over René Wirix en de omstandigheden waaronder hij overleed. Misschien duikt er ooit een patiëntenregister op waarin hij wordt vermeld en kunnen we ook de precieze doodsoorzaak van hem noteren. Dat hij een onnatuurlijke dood stierf is in ieder geval zeker.

